

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

ЦВІГУН ІРИНА ОЛЕГІВНА

**ПРИЙОМИ НЕЙРОЛІНГВІСТИЧНОГО ПРОГРАМУВАННЯ У
ЗАГОЛОВКАХ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ**

035- Філологія
035.04 Германські мови та
літератури (переклад включно) - англійська

Автореферат
магістерської роботи на здобуття
ступеня магістра філології

Миколаїв – 2019

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Роботу виконано на кафедрі англійської філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

**Науковий
керівник:**

кандидат філологічних наук, доцент (б. в. з.)
КИСЕЛЬОВА Катерина Володимирівна,
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Захист відбудеться 26 червня 2019 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні атестаційної комісії Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Методики НЛП в журналістиці почали використовуватися порівняно недавно. Особливо активно вони застосовуються в країнах, що переживають важкий і тривалий період становлення, і ЗМІ яких мають більший вплив на формування громадської думки. У лінгвістичних дослідженнях, присвячених особливостям психологічного впливу вербальних і невербальних засобів на адресата, як правило, прийоми НЛП майже не описуються або описуються дуже фрагментарно.

Маніпулятивними можливостями мови цікавляться фахівці в області психології, політології, соціології, піару, культурології, і, звичайно ж, лінгвістики. Так, проблему впливу засобів масової інформації на свідомість людини та суспільну думку вивчали такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Р. Бендлер, Д. Болінджер, Н. Бутенко, М. Волянська, Р. Ділтс, Г. Грайс, Дж. Гріндер, С. Кара-Мурза, Т. ван Дейк, О. Кулеб, Д. Річардсон, І. Сімеоніді, Є. Ходаківський, Г. Шиллер та інші. У більшості робіт аналізуються окремі маніпулятивні технології, стратегії і тактики, пропонуються способи психологічного захисту від такого роду впливу. Однак, незважаючи на велику кількість літератури, присвячену різним аспектам маніпулювання, вивчення механізмів нейролінгвістичного впливу в ЗМІ залишається затребуваним в лінгвістиці.

Все це зумовлює **актуальність** дослідження, присвяченого комплексному аналізу прийомів нейролінгвістичного програмування, використовуваних в текстах англomовних ЗМІ з метою маніпулювання свідомістю читачів.

Мета дипломної роботи полягає в тому, щоб виявити і зіставити техніки нейролінгвістичного програмування в заголовках інтернет-видань якісної преси і таблоїдів.

Для досягнення даної мети в ході дослідження рішенням підлягали такі **завдання:**

- уточнити сутність нейролінгвістичного програмування, охарактеризувати особливості його виникнення та розвитку;
- розкрити сутність прийомів / технік нейролінгвістичного програмування, окреслити підходи до їх класифікації;
- з'ясувати практики використання прийомів НЛП у журналістиці та рекламі;
- обґрунтувати методологію дослідження;
- виявити і зіставити вербальні та невербальні прийоми нейролінгвістичного програмування у заголовках якісних видань і тابلідів.

Об'єктом дослідження є феномен нейролінгвістичного програмування, а **предметом** – прийоми нейролінгвістичного програмування в заголовках англомовних інтернет-видань.

Матеріал дослідження – креолізовані тексти таких англомовних інтернет-видань, як NewYorkTimes, BBC, TheSun та Mirror, відібрані методом суцільної вибірки з головних сторінок досліджуваних інтернет-видань впродовж січня-березня 2019 року, загальним обсягом ... слів.

Дослідження здійснювалося в рамках когнітивно-дискурсивного, логіко-семантичного, прагмалінгвістичного підходів до аналізу мови, а також системно-структурного підходу до аналізу структури і закономірностей організації креолізованого тексту.

Цілі і завдання зумовили використання таких загальнонаукових та лінгвістичних **методів дослідження**, як методи якісного та кількісного аналізу даних, методи суцільної вибірки, спостереження, порівняння та узагальнення з елементами дискурсивного, інтерпретативного, контекстуального, семіотичного та контент-аналізу текстів масової комунікації. Для систематизації, узагальненні результатів досліджень використовувалися описовий та порівняльний методи.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше у вітчизняній лінгвістиці описується креолізована структура англomовного заголовку та аналізується використання прийомів нейролінгвістичного програмування в англomовному інформаційному дискурсі, звернення до яких дозволяє журналістам створити медіатексти, що ефективно впливають на адресата.

Теоретична цінність роботи полягає у тому, що в межах дослідження нейролінгвістичне програмування розглядається з позиції лінгвістики, з урахуванням конкретних прийомів НЛП та їх застосуванням у публіцистці. Крім того, варто відзначити, що поняття креолізований текст застосовується до заголовків інтернет-видань.

Практична цінність. Результати дослідження можуть бути використані на лекційних та семінарських заняттях із курсів теорії комунікації та дискурсу, когнітивної лінгвістики і соціолінгвістики та в журналістській діяльності. Водночас проблеми, висвітлені у дипломній роботі, дозволяють використовувати отримані дані в лекційних курсах з інших гуманітарних дисциплін, зокрема, у теорії психології, політології та у процесі підготовки текстів політичної спрямованості.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, а також додатків. Робота містить 12 рисунків, в яких унаочнено кількісні результати дослідження. Загальний обсяг дипломної роботи – 108 сторінок, з них основного тексту – 81 сторінка. Список використаних джерел налічує 90 позицій.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **Вступі** дається загальна характеристика роботи, обґрунтовується актуальність і наукова новизна обраної теми, аналізується стан її розробки, визначаються мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження, його теоретико-

методологічні засади, вказується практична цінність дослідження, містяться відомості про структуру, зміст й обсяг магістерської роботи.

Перший розділ роботи *«Теоретичні засади дослідження прийомів нейролінгвістичного програмування у журналістиці»* містить три підрозділи. У **підрозділі 1.1. «Сутність НЛП, його виникнення та розвиток»** було описано процес становлення нейролінгвістичного програмування (НЛП), подано визначення НЛП різних учених. Детально розкрито сутність НЛП через визначення кожної складової поняття. За основу в роботі взято визначення Д. Сеймура і Д. О'Коннора: «НЛП – це технологія комунікації, заснована на вивченні системи суб'єктивного досвіду людини, що включає в себе сукупність ефективних інструментів і способи їх використання».

У **підрозділі 1.2. «Техніки НЛП та їхня класифікація»** виділено основні техніки (або прийоми) НЛП класифіковані В. Яго та Я. Макмердотом. Подається тезове освітлення 22 технік НЛП, а саме якоріння, асоціація і дисоціація, поведінкова гнучкість, категоризація, привабливе майбутнє, контрастний аналіз, критеріальні еквіваленти, Диснейвська стратегія, екологічна роль, орієнтація за рухом очей, фреймінг та рефреймінг, логічні рівні, метамодель, метапрограми, моделювання, орієнтація на результат, наслідування і ведення, ухвалення різних перцептивних позицій, рапорт, репрезентативні системи, сенсорна сприйнятливність, субмодальності.

У **підрозділі 1.3. «Практика використання технік НЛП у журналістиці та рекламі»** позначено основні техніки НЛП, які використовуються в рекламі та журналістиці, а також на основі теоретичного матеріалу М. Пелехатого основні завдання НЛП у рекламі та ЗМІ, а саме визначення метапрограмного профілю цільової аудиторії, тобто виявлення властивих їй фільтрів уваги і певних стратегій мислення та використання технік креативності для розробки ідей і точної оцінки їх ефективності. Часто-

використовувані прийоми розділено на лінгвістичні та нелінгвістичні з детальним описом та прикладами до кожного прийому.

Другий розділ – «Методика дослідження прийомів нейролінгвістичного програмування» складається із двох підрозділів. **Підрозділ 2.1. «Креолізований текст як одиниця дослідження»** описує таке явище як креолізований текст. Креолізований текст – це складні семіотичні утворення, побудовані на основі, з одного боку, знакової системи природної людської мови (включаючи усну, письмову, друковану форми її реалізації, кожна з яких буде характеризуватися своїми специфічними рисами) і, з іншого боку, будь-якої іншої знакової системи (малюнків, фотографій, музики, танців, запахів тощо). У розділі обґрунтовується застосування поняття креолізованого тексту до одиниць аналізу, а саме до тексту заголовку та зображення, що його супроводжує.

У **підрозділі 2.2. «Методологічна база дослідження»** описано як саме відбирали матеріали для дослідження, які методи використовували для аналізу. Матеріалом для дослідження послужили тексти англомовних статей з інтернет-ресурсів таких видань, як TheNewYorkTimes, BBC, TheSun, Mirror. Креолізовані тексти заголовків для дослідження відбиралися методом суцільної вибірки з головних сторінок досліджуваних інтернет-видань впродовж одного тижня від першого дня збору матеріалу, доки не набралось 25 заголовків з кожного видання. Для аналізу матеріалів використовується системний підхід – розгляд об'єкта як цілісності, утвореної відносинами і структурою взаємодіючих між собою елементів (підсистем) та метод контент-аналізу – задля визначення прийомів НЛП через суб'єктивну перспективу дослідників, як реципієнтів.

Третій розділ – «Застосування прийомів нейролінгвістичного програмування у заголовках сучасних англомовних інтернет-видань» складається із вступної частини та двох підрозділів.

У вступній частині визначено поняття якісного заголовку та таблоїду. Під якісним виданнями маються на увазі ті видання, які публікують новини та статті на серйозні теми (політика, географія, соціологія тощо), тоді як таблоїди присвячують матеріали в основному лише зіркам, шоубізнесу тощо. Іноді деякі події можуть бути висвітлені обома видами видань. У такому випадку виклад матеріалу буде значно відрізнятися у якісній пресі і в таблоїдах. Також визначено функції заголовку та засоби їх утворення.

У **підрозділі 3.1. «Аналіз заголовків у виданнях BBC та NewYorkTimes»** розглядаються прийоми НЛП, застосовані у таких якісних виданнях як BBC та TheNewYorkTimes. Частотні характеристики використання НЛП практик при формулюванні заголовків свідчать, що журналісти TheNewYorkTimes частіше звертаються до технік нейролінгвістичного програмування, ніж журналісти BBC. Так, у заголовках TheNewYorkTimes часто зустрічається і використання техніки створення комплексних еквівалентів, що майже не зустрічається у заголовках BBC, до того ж в заголовках TheNewYorkTimes частіше застосовується прийом гіпнотичного впливу, на відміну у заголовках BBC частіше використовується прийом рефреймінгу (20%), з використанням різних фреймів (фрейм проблеми, фрейм рішення).

Підрозділ 3.2. «Аналіз заголовків у TheSun та Mirror» присвячений аналізу прийомів нейролінгвістичного програмування у таблоїдах TheSun та Mirror. Найбільш поширеним прийомом в обох виданнях є технологія мовних пресупозицій, що зустрічається у 56% заголовків TheSun та у 76% заголовків Mirror. Другим за поширеністю є прийом субмодальності, яка зустрічається у більш ніж половині заголовків TheSun (52%) та у менш ніж чверті заголовків Mirror (24%). Створення «вірусної дімки» простежується у п'ятій частині досліджуваних заголовків кожного з видань.

ВИСНОВКИ

Нейролінгвістичне програмування (НЛП) – це напрям практичної психології та психотерапії, який займається створенням моделей поведінки і перетворенням їх в життя. Основи НЛП були розроблені американськими вченими Р. Бендлером і Дж. Гріндером в середині сімдесятих років ХХ століття.

НЛП займається проблемою впливу, який чинить мова на програмування психічних процесів та інших функцій нервової системи, а також вивчає, яким чином психічні процеси і нервова система формують мову, мовні шаблони і знаходять в них віддзеркалення. Прийоми НЛП перебувають на стику декількох дисциплін: психології, психотерапії, програмування і мовознавства. За їх допомогою встановлюється взаємозв'язок мови, мислення і поведінки людини. Мова розглядається як засіб комунікації, репрезентації та програмування.

У лінгвістиці останніх десятиліть мова постає не як засіб спілкування і передачі інформації, а перш за все як засіб узгодженої спільної діяльності. Одна з головних сторін комунікативної взаємодії при такому розумінні мови – вплив в її специфічному прояві – програмування. Людина завжди піддається програмуванню і одночасно впливає сама: спонукає слухача до вчинення певних вчинків, утримує його від цього. Стратегії впливу, спонукання і програмування найбільш явно проявляються в тих типах тексту, де функція впливу є основною, а мовне маніпулювання практикується досить часто і грає важливу роль. Заголовок у пресі – яскраве тому підтвердження, і його лінгвістичний аналіз – це найважливіший інструмент вивчення мови, і зокрема її нейролінгвістичної влади.

У журналістській діяльності технології НЛП використовуються для визначення стратегій мислення цільової аудиторії, що дозволяє кодувати звернення, які в результаті сформулюють у споживача потрібне уявлення про

ситуацію. Технології НЛП у журналістиці умовно поділяють на дві групи: нелінгвістичні та лінгвістичні.

З позиції сьогодення заголовки розглядається не тільки як одиниця комунікації, а як складне семіотичне ціле, що представляє собою послідовність знакових одиниць, які виражаються за допомогою структурних елементів, максимально пристосовані для виконання головного завдання – маніпулятивного впливу на аудиторію з метою отримання необхідного ефекту.

Креолізований текст заголовку – це знаковий комплекс, що володіє певним прагматичним потенціалом, можливістю провести деякий комунікативний ефект на адресата повідомлення. Створення інформації, швидко привертає увагу, легко сприймається і запам'ятовується, за можливості не викликає негативних емоцій, але при цьому має чітко поставлену мету – спонукати одержувача інформації до відповідних дій. Роль вербальних і невербальних знаків в реалізації прагматичного завдання, відведеного їм автором тексту, не є рівнозначною.

В результаті критичного аналізу заголовків англomовних статей були виявлені такі прийоми, характерні для якісних видань та таблоїдів: технологія мовних пресупозицій та субмодальність та підлаштування під цінності. Найбільш поширені ціннісні орієнтації, що є значимими для досліджуваних видань, – це практичні, розумні оцінні критерії, які дають змогу стратегічно розподіляти і відбирати джерела новин, а також отримувати від них основну інформацію, передбачити перспективи розвитку подій і визначати тематичні та стилістичні компоненти повідомлень. Зазначимо, що журналісти якісних видань частіше звертаються до більш завуальованих технік нейролінгвістичного програмування, ніж журналісти таблоїдів. Так, у заголовках якісних видань часто зустрічається використання техніки створення комплексних еквівалентів, техніка гіпнотичного впливу, якоріння та рефреймінгу, з використанням різних фреймів (контрастний

фрейм, фрейм проблеми, фрейм рішення). Натомість у п'ятій частині досліджуваних заголовків таблоїдів простежується прийом створення «вірусної димки», який майже не зустрічається у якісних виданнях.

Відмічено, що спільним для досліджуваних груп видань є переважне використання технологій мовних пресупозицій та субмодальності. Відмінним є те, що таблоїди надають перевагу створенню «вірусної думки», підлатуванню за цінностями та маркуванню тексту, а якісні видання – створенню комплексних еквівалентів, якорінню та гіпнозу. Це мабуть зумовлюється типом видань та їхнім ставленням до читача, і бажанням здійснити на нього певний вплив. Оскільки таблоїди розповсюджують плітки, то їм вигідно використовувати прийом вірусної думки, щоб ці плітки швидше поширювалися. У той час якісні видання орієнтуються на освіченішу аудиторію, а тому якщо і використовують техніки НЛП, то роблять це менш помітно. Їм теж важливо щоб їх читали і поширювали їхні статті, але вони не прагнуть скандальності.

Проведений аналіз показав, що роль нейролінгвістичного програмування в журналістиці недооцінена, адже воно значно впливає на формування думки читача. Зазначене положення потребує подальшого ґрунтовного дослідження прийомів нейролінгвістичного програмування у заголовках інтернет-видань.

АНОТАЦІЯ

ЦвігунІ. О. Прийоми нейролінгвістичного програмування у заголовках сучасних англomовних інтернет-видань. – На правах рукопису.

Магістерська робота на здобуття ступеня магістра філології за спеціальністю 035-Філологія035.04 Германські мови та літератури (переклад включно) – англійська. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2019.

Роботу присвячено виявленню та характеристиці прийомів нейролінгвістичного програмування у заголовках сучасних англomовних

інтернет-видань. В ній розглядаються поняття НЛП та креолізованого тексту, а також принципи виявлення прийомів НЛП у креолізованих текстах та їх класифікація. У роботі представлено декілька класифікацій технік НЛП та охарактеризовано їх застосування на практиці. Під час дослідження було виявлено вербальні та невербальні техніки НЛП у заголовках англомовних інтернет-видань, встановлено кількісні та якісні закономірності використання прийомів НЛП у заголовках якісної преси і таблоїдів.

Ключові слова: нейролінгвістичне програмування, НЛП, техніки, креолізований текст, вербальні та невербальні прийоми НЛП, таблоїди, якісні видання.

АННОТАЦИЯ

ЦвигунИ. О. Приемы нейролингвистического программирования в заголовках современных англоязычных интернет-изданий. – На правах рукописи.

Магистерская работа на соискание степени магистра филологии по специальности 035-Филология 035.04 Германские языки и литературы (перевод включительно) – английский. – Черноморский национальный университет имени Петра Могилы, Николаев, 2019.

Работа посвящена выявлению и характеристике приемов нейролингвистического программирования в заголовках современных англоязычных интернет-изданий. В ней рассматриваются понятия НЛП и креоллизованного текста, а также принципы выявления приемов НЛП в креоллизованних текстах и их классификация. В работе представлено несколько классификаций техник НЛП и охарактеризованы их применения на практике. В ходе исследования было выявлено вербальные и невербальные техники НЛП в заголовках англоязычных интернет-изданий, установлены количественные и качественные закономерности использования приемов НЛП в заголовках качественной прессы и таблоидов.

Ключевые слова: нейролингвистическое программирование, НЛП, техники, креолизованный текст, лингвистические и нелингвистические приемы НЛП, таблоиды, качественные издания.

SUMMARY

Tsvihun I. O. Neuro-linguistic programming techniques in the titles of modern online English-language news articles. – Manuscript.

The thesis for the Master's Degree in Philology, specialty 035 – Philology 035.04 – German languages and literature (translation included) – English. – Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv, 2019.

The paper presents an attempt of the first systematic study of neuro-linguistic programming techniques usage in media texts.

It deals with the concepts of NLP and media text (creolized text), as well as the principles of identifying NLP techniques in such texts and their classification. Several classifications of NLP techniques are presented and their practical application is described. During the study, verbal and non-verbal techniques of NLP were identified in the titles of English-language Internet publications. Quantitative and qualitative patterns of NLP techniques usage were established in the titles of broadsheets and tabloids.

Keywords neuro-linguistic programming, NLP, techniques, media-text, verbal/non-verbal, broadsheets, tabloids.